

KAPADOKYA ÇARPMASI

Onu bir yüz gibi karıştıran erozyon izlerine bakınca parmakla kolayca kızılabilir gibi geliyor insana. Sonra da başınızı kaldırıncı Erciyeş’in o uçsuz bucaksız, karlı tepesi çarpıyor gözünüze ve dünyanın ne denli değişken olduğunu görmenin gerçekten tuhaf olduğunu düşünüyorsunuz.¹ Yorgo Seferis

Cappadox Festivali’nin bir parçası olarak 15 sanatçı, işbirlikçi ve araştırmacının katılımıyla gerçekleşen serginin başlığı “Kapadokya Çarpması”. Sergi Uçhisar’da bulunan Uçhisarlı Çarhacı Mustafa Efendi Konağı Yapı ‘Kompleksi’nde 16-31 Mayıs 2015 tarihleri arasında izlenebilecek.

Kapadokya, olağanüstü jeolojik yapısı, anıtsal peyzajı ve kaya mimarisiyle, ayrıca Neolitik döneme uzanan çok-katmanlı tarihiyle oldukça yüklü bir yer. Tüm bunların üzerine bölge, tarım ağırlıklı bir yaşam ve geçim modelinden, turizme dayalı bir ekonomiye geçiş sürecinde. Bütün bu ilgi çekici ama karmaşık yapıların ve durumların anlaşılması uzun süreli gözlemler ve araştırmalar gerektiriyor. Bu nedenle, Cappadox’un çağdaş sanat programı, bu yoğun coğrafyayı anlama sürecine paralel olarak adım adım oluşturuldu.

“Kapadokya Çarpması”na, Ayşe Erkmen, Cevdet Erek, Christoph Schäfer, Hera Büyüктаşçıyan, John Körmeling & Charlemagne Palestine, Maider López, Murat Germen, Murat Şahinler ve işbirliği yaptığı Can Altıneller, Engin Büke & Yakup Çetinkaya, Nilbar Güreş, ve Özge Önderoğlu Akkuşu & Emin Naci Akkuşu davet edildi. Sergide, sanatsal imgelemin yer ve mekânla ilişkilene biçimleri, Kapadokya’yla ilgili araştırmaların, mekâna-özel ve bağlama yanıt veren yerleştirmelere, doğada gerçekleştirilecek minimal müdahalelerden, müzik ve ses üzerine çağdaş sanat yorumlarına kadar çeşitli sanatsal jestlerle paylaşılacak.

Sanatsal Jestler

Sergi gibi sanatçıların projeleri de bir oluş durumunu gösteriyor. Bu nedenle, sanatçıların sergi için ürettiklerini jest olarak adlandırdık, çünkü jest kelimesinin çağrıştırdığı dolaysızlık, kendiliğindenlik ve bitmemişlik, sanatçıların Kapadokya’ya verdikleri cevaplarla örtüşüyor. Tamamlanmış bir iş ya da kavramsallaştırılmış bir imge oluşturmaktan çok, sanatçılar kavramsallaştırma ile üretim arasındaki bir noktada sanatsal jestler sergileyerek fikirlerini ileri sürdü. Giorgio Agamben de jesti ethos’a uzam açan bir unsur olarak tanımlar: “Jestin özelliği, içinde üretim veya eyleviş değil çaba ve destek barındırmasıdır. Başka bir deyişle, jest, ethos uzamını insanın en elverişli alanı olarak açar.”² Etimolojik açıdan, ethos aynı zamanda “bildik yer” ve onunla ilişkili

ilkeler anlamına geldiği için, biz de sanatsal jestleri belirli bir mekânla ilişkileri içinde kavramsallaştırıyoruz ve Kapadokya’nın ethos’unu sergi dolayısıyla aktarabilmeyi umut ediyoruz.

Sanatçılar sergi için, bölgedeki coğrafi, mimari ve yerleşim özelliklerine, ayrıca yaşam biçimlerine odaklanan yeni projeler ortaya koydu. Sergi alanı dışında yer alan iki proje doğrudan coğrafyaya temas ediyor. Ayşe Erkmen’in projesi bölgenin zirve noktası ve en büyük peri bacası olan Uçhisar Kalesi’ne müdahalede bulunuyor. Kale’deki deliklere renkli küreler / toplar yerleştiren Erkmen, peri bacasının organik biçimi ve tek renkliliği ile tezat yaratıyor ve dikkatimizi Uçhisar Kalesi’nin heykelsi biçimi ve ölçeğine, ayrıca onu şekillendiren doğal ve kültürel süreçlere çekiyor. Maider López ise Zemi Vadisi’nde trekking esnasında 28 kişinin önce 28 tepede, ardından da tek bir tepede duracağı, bölülikle pek çok tepeden oluşan bu peyzaja insani bir boyut katarak insanların birbirleri ve çeveleriyle nasıl ilişki kuzduğunu sergileyecek bir performatif aksiyon tasarladı. Maider López’in diğer iki projesi de coğrafyayla bağlantılı. Kayboluş bu özgül coğrafi koşullarda bizim yaşadığımız deneyimi görselleştirirken, Taşları Taşınmak peyzajdaki gözle görünenyen değişimlere işaret ediyor. Doğrudan coğrafyayla ilişkili olan bir diğer proje ise Özge Önderoğlu Akkuşu & Emin Naci Akkuşu’nun Kapadokya Flocasına dair araştırması. Nevşehir’e taşınan Özge, Kapadokya’ya yerleşme jesti olarak bölgedeki bitkilerin fotoğrafını çekmeye başladı ve zamanla bu uğraşı bir araştırmaya dönüştü.

Murat Şahinler ve işbirliği yaptığı Can Altıneller, Engin Büke ve Yakup Çetinkaya bölgedeki mevcut fiziksel çevreyi yaratan jeolojik süreçler ve dönüşüme odaklanıyor. Mizahla yüklü, sözde bilimsel ve teatral bir dil kullanarak, gündelik nesnelere müdahale ederek ve video kolaj gibi yöntemlerle bir tür “modelleme” öneriyorlar. Christoph Schäfer ise bir kaya oyuğunda gerçekleştirdiği video ve desen yerleştirmesiyle, mağaralardaki hayali gündelik yaşamı orada yaşamış “varlık”ların spekülatif tarihi şeklinde kurguluyor. Kaya-lara oyularak oluşturulmuş kenti, bir şehir planlaması eleştirisi olarak okuyor. Hera Büyüктаşçıyan ise 1923’t e Türkiye ve Yunanistan arasında gerçekleşen nüfus mübadelesi sonucu topraklarını terk etmek zorunda kalan Rum topluluğuy-la ilgili gerçek bir tarihi olaydan yola çıkıyor. Bugün Mustafa Paşa olarak anılan Sınasos’taki, Serafim Rizos’a ait konağın girişindeki kitabenin son cümlesinden hareketle “Ve hiçbir zaman hiç kimsenin” adını taşıyan işi, Anadolu’da yaşamış sayısız halklara gönderme yapıyor.

Nilbar Güreş ve Murat Germen’in projeleri ise bölgenin şu an içinde bulunduğu sosyoekonomik koşulları ele alıyor.

Nilbar Güreş araştırma gezisi sırasında girdiği, bölgeden kadın üreticilerce işletilen bir hediye-lik eşya dükkânında bir hesap defteri buldu. Nilbar dükkânda heykel yerleştirmesi için belirli örgü ve dantel siparişleri vermesinin yanında, hesap defterini de heykel yerleştirmesiyle bir arada sergiliyor. Nilbar, projesiyle ekonomik taban örgütlenmelerinin bu en sade ve temel biçiminin işleviş modeline dair bir perspektif sunuyor. Murat Germen ise bölgenin adeta başka bir gezegenin yüzeyini andıran jeolojik ve topoğrafik yapısına abartılı vurgular yapan çeşitli tüketim kültürü biçimlerinin yarattığı yabancılaştırılmış Kapadokya imgesini sorguluyor ve bölülikle alternatif bir bakışın imkânlarını araştırıyor.

Kapadokya Uçhisar’ın ses peyzajı, Cevdet Erek’in Ses Süslemesi’nin bir parçası. Bu ses yerleştirmesiyle sanatçı, kayadan oyulmuş yerleşimlerle taş binaların bir arada bulunduğu Uçhisar’ın melez mimarisini örnekleyen sergi alanındaki çeşitli mekânların akustik niteliğini araştırıyor. Cevdet, motif temelli ritimlerinin üzerine de, yüz yıllardır bölgede önemli bir kültürel ve ekonomik yeri olan güvercinlerin seslerini yerleştirdi. Bir müzik festivalinin parçası olan sergide, kavramsal ve deneysel bir yorum olarak müziğin formuna dair düşünceler içeren bir iş de yer alıyor. Pisagor’un tele belirlir bir uzunlukta olacak şekilde basılması esasına dayanan (bize göre do, re, mi) tek telli enstrümanı “monochord”dan esinlenen John Körmeling, buna iki klavye daha ekleyecek Frogsichord’u icat etmiş. Enstrümanda melodiler basma alanı ve ses şiddeti olmak üzere iki unsur tarafından belirleniyor. John Körmeling’in Charlemagne Palestine’dan Frogsichord’u çalmasını istemesi, Pisagorcu bakış açısının geleneksel klavsen-ge-tirdiği sıra dışı akort ve aralıklarcını araştırmak ve keşfetmek zorunda kalan Charlemagne için kısırtıcı bir meydan okuma olmuş. Rotterdam’daki ilk konserden sonra, Charlemagne’nın enstrümanla ikinci performansı Kapadokya’da gerçekleşecek.

Yorgo Seferis’in 1950’lerde Kapadokya gezisinde tuttuğu notlarda ifade ettiği gibi, Erciyes Dağı’nın önünde uzanan toprakları seyrederken, coğrafyanın ne kadar değişken olduğunu görmek tuhaf geliyor. “Kapadokya Çarpması”nda, günümüzde bu özel coğrafyayı algılama ve deneyimlemenin farklı biçimleri üzerine yorumlar getirirken, aynı zamanda, bu coğrafya karşısında hissettiğimiz “romantik” şaşkınlığı da paylaşmak istedik.

NOTLAR

- Yorgo Seferis, *Kapadokya Kaya Kiliselerinde Üç Gün*, çeviri ve Fotoğraflar Samih Rifat, Yapı Kredi Yayınları, 1997, sF.17
- Giorgio Agamben, *Çocukluk ve Tarih, Deneyimin Yıkımı Üzerine Bir Deneme*, çev. Betül Parlak, Kanat Kitap, 2010, sF.140

SERGİ ALANI

UÇHISARLI ÇARHACI MUSTAFA EFENDİ KONAĞI YAPI ‘KOMPLEKSİ’

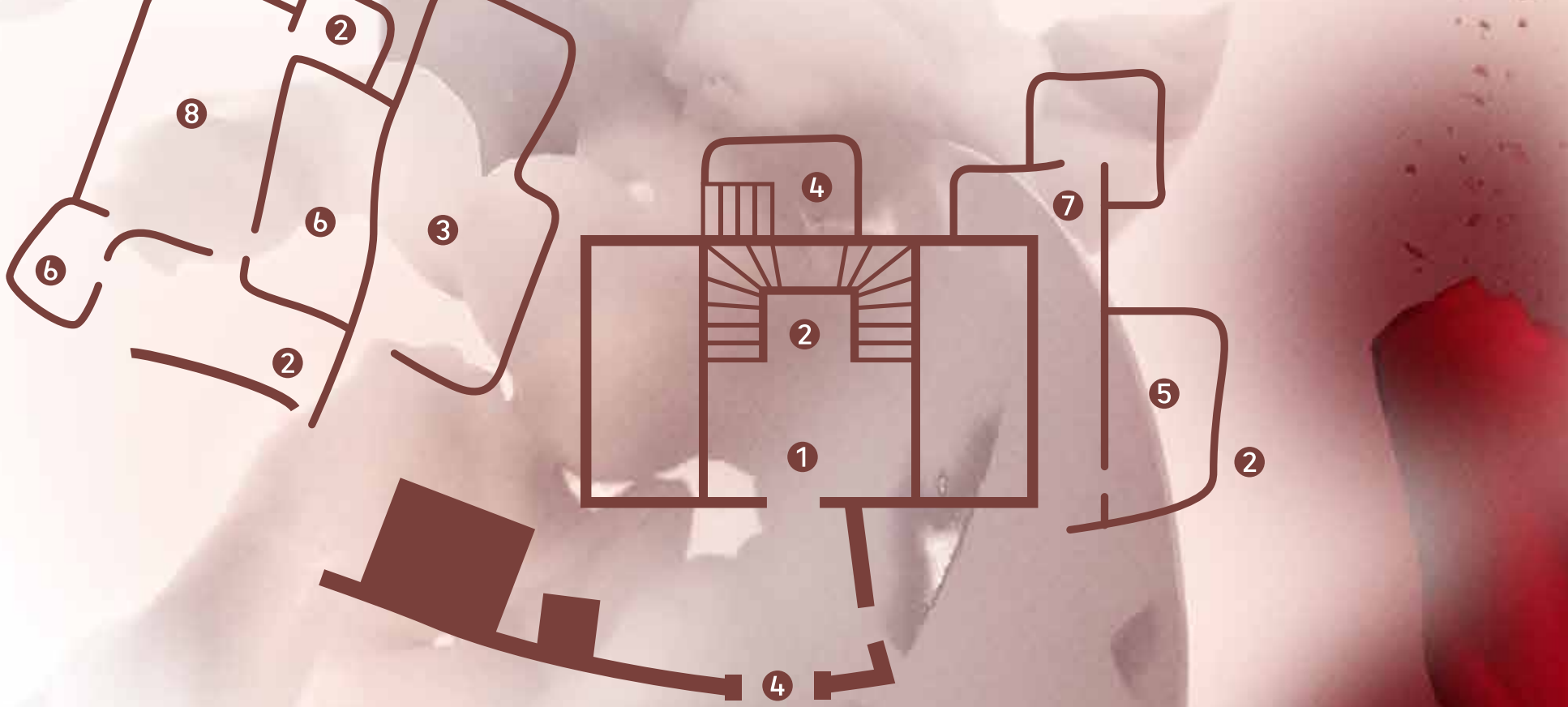

Kapadokya, tepelerin, yeraltının ve peri bacalarının oyulmasıyla ortaya çıkan kaya mimarisi, ve kentsel planlama gibi tasalar olmadan yaşantının neredeyse organik bir süreç içinde oluşturduğu topoğrafyanın izini süren yerleşimleriyle özel bir coğrafya. Farklı mimari modellerin bir arada bulunduğu, tarihi yerleşimlerin hem güncel uygulamalar hem de doğayla iç içe geçtiği bir deneyim sunan Uçhisar’da gerçekleşecek sergi için bu melez mimariyi örnekleyen bir yapı ‘kompleksi’ seçildi. Bu yapı ‘kompleksi’nin merkezinde yer alan konak, İstanbul’da saraydan emekli, Uçhisarlı Çarhacı Mustafa Efendi tarafından 19. yüzyıl sonunda (1890’lar) iki Rum ustaya yaptırılmış. Bu yapının sağında ve solunda yer alan kayadan oyma mekânların tarihi bilinmiyor, belki de Konak’tan çok daha eskiler. Doğayla mimarinin ve farklı tarihi kesitlerin birbirine aktığı bu mekân yalnızca eserlerin sergileneceği bir yerden çok, kendi başına bir aktör olarak ele alındı. Dolayısıyla, sanatla mekân arasına en az malzeme ve yüzeyle müdahalelerde bulunulması amaçlandı. Sergi alanındaki mekânsal çeşitlilik, projelerin gerekliliklerine göre ve bu mekânların özel karakterlerini ortaya koyacak şekilde kullanıldı.

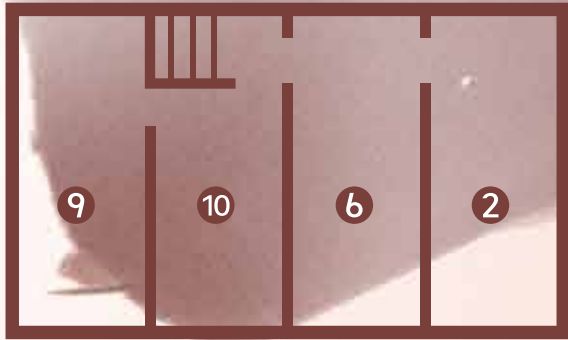
Ayrıca sergi alanı dışında, Zemi Vadisi’nde performatif bir eylem, Bağlıdere (Aşk) Vadisi’nde deneysel bir müzik performansı ve Uçhisar Kalesi’nde minimalist bir müdahale gerçekleşecek.

SERGİ PLANI

ZEMİN KAT

BİRİNCİ KAT

- Ayşe Erkmen
- Cevdet Erek
- Christoph Schäfer
- Hera Büyüктаşçıyan
- John Körmeling & Charlemagne Palestine
- Maider Lopez
- Murat Germen
- Murat Şahinler
- Nilbar Güreş
- Özge Önderoğlu Akkuşu & Emin Naci Akkuşu

cappadox

KAPADOKYA ÇARPMASI

KÜRATÖR

Fulya Erdemci

YARDIMCI KÜRATÖR

Kevser Güler

EDİTÖR/YAZAR

Fulya Erdemci, Kevser Güler

Proje metinleri sanatçılarla konuşmalara ve notlara dayanarak yazılmıştır.

ÇEVİRİ

Müjde Bilgütaş, Barış Yıldırım

SON OKUMA

İrazza Geraç, Liz Erçevik Amado

GRAFİK TASARIM

Okay Karadağlılar

ARAŞTIRMA DANIŞMANLARI

Aslı Özbaş, Atıl Ulaş Cüce, Emin Naci Akkuşu, Murat Taşcıoğlu

KAPAK FOTOĞRAFI

Murat Şahinler, Lava Lambası, *Bum! Gündeliğin içinden Jeolojik Modelleme*, 2015 (Can Altıneller, Engin Büke ve Yakup Çetinkaya işbirlikleriyle)

ETKİNLİKLER

Küratörler Fulya Erdemci ve Kevser Güler (Yardımcı Küratör) ile Sergi Turu
→ 16 MAYIS, CUMARTESİ, 11:00
→ 17 MAYIS, PAZAR, 17:00

Charlemagne Palestine, Pisagorcu Frogsichord için Vibratio Performansı
→ 17 MAYIS, PAZAR, 19:00
• Bağlıdere (Aşk) Vadisi Uçhisar Meydanı’ndan Bağlıdere (Aşk) Vadisi’ne servisler 18:00’de hareket edecek.

Maider Lopez Performatif Eylem
→ 18 MAYIS, PAZARTESİ, 10:30
• Zemi Vadisi Doğa Yürüyüşü Uçhisar Meydanı’ndan Zemi Vadisi’ne servisler 10:00’da hareket edecek.

Sergi Alanı mekan tahsis i için PETRA INN CAPPADOCIA HOTEL & SPA’ya teşekkür ederiz.

cappadox.com

16-31 MAYIS 2015

Ayşe Erkmen

Cevdet Erek

Christoph Schäfer

Hera Büyüктаşçıyan

John Körmeling & Charlemagne Palestine

Maider Lopez

Murat Germen

Murat Şahinler (Can Altıneller, Engin Büke ve Yakup Çetinkaya ile işbirliği içinde)

Nilbar Güreş

Özge Önderoğlu Akkuşu & Emin Naci Akkuşu

Küratör

Fulya Erdemci

Kevser Güler

(Yardımcı Küratör)

Ayşe Erkmen

ÜÇ GÖZ, Yerleştirme, 2015

Bölgedeki zirve noktası olan Uçhisar Kalesi Kapadokya’nın her yerinden görülebilen en büyük ve en etkileyici peri bacası. Roma döneminden itibaren ouılarak içine oda, ev, sığınak, depo, sacnız, mahzen ve mezarlar yapılmış olan Kale, hem savunma amacıyla hem de sığınak olarak kullanılmış. Ayşe Erkmen, tuf taşının yumuşak dokusundan dolayı Kale’nin dış çeperinin zamanla yağmur ve kar gibi doğal etkenlerle aşınarak dış duvarlarının yıkılmasıyla ortaya çıkan oymuş mekânlardan üçüne renkli lastik toprak yerleştirecek, Kale’ye minimalist bir müdahalede bulunuyor. Sanatçı birçok projesinde, gündelik yaşamımızda sıklıkla gördüğümüz renkli küreleri / toprakları farklı biçimlerde kullanarak, doğanın etkilerini, formun ve mimarinin özelliklerini görünür kılar. 1999 yılında Kudüs’te bir açık hava amfi-tiyatrosuna kırmızı toprak yerleştirdiği *Bırak Dolajsın* isimli işinde, rüzgârın hareketiyle yer değiştiren toprak acacılığıyla havanın hareketini izlememize olanak sağlar. Bremen’de 2004 yılında gerçekleştirdiği *Agustos’a Kadav* isimli yerleştirmesinde ise Weser nehrinin kıyısında konumlanan sergi mekânının içerisine, nehrin üstünde duran şamandıralara uzun iplerle bağlanmış saydam toprak yerleştirerek, suyun hareketini ve ritmini gösterir. Mimariye ilişkin 2006 tarihli *Ara* projesinde ise iki bina arasında sıkışmış Salzburg’un en küçük binasının üzerine yerleştirdiği üç renkli topla, bu yapının diğer yapılarla ilişkisine ve ölçeğine işaret eder. Renkli top kullanarak yaptığı son işi 2013 yılında İstanbul Bienali kapsamında 3 nolu Antrepo’nun önünde sergilenen *kütküküt* isimli heykel-yerleştirmesi. Ayşe, yıkım için kullanılan güllerle göndermeyle, bir vinçin ucuna düzenli olarak sallanarak binaya vuran yeşil bir top asarak, binanın yakın geleceğine olduğu kadar İstanbul’da süregelen tepeden inme kentsel dönüşüme de gönderme yapmıştır. Ayşe Erkmen, Uçhisar Kale’sindeki müdahalesinde ise tarihi ve doğal süreçlerin sonucunda ortaya çıkan ouklara, Kale’nin amorf formu ve mono-krom zengiykle kontrast oluşturan renkli soğuk kürele yerleştirecek, Kale’nin heykelsi yapısı kadar bu süreçlere de işaret ediyor, hem de dışarıdan bakıldığında tarihine dair ipucu vermeyen Kale’yi de güncellemiş oluyor.

Maider Lopez

28 TEPEDE 28 KİŞİ, 1 TEPEDE 28 KİŞİ, Performatif aksiyon ve fotoğraf, 2015

KAYBOLUŞ, Video, 2015

TAŞLARI TAŞIMAK, Performatif yürüyüşler ve yerleştirme, 2015

Maider López “Kapadokya Çarpması”na, Kapadokya bölgesindeki özgül jeolojik formasyonla ilgili deneyimimize ve bunun sonucunda oluşan topoğrafyaya yorumlar getiren üç ayrı ama birbirleriyle ilişkili proje ile katkıda bulunuyor. *28 Tepede 28 Kişi, 1 Tepede 28 Kişi* (2015) adlı performatif eylem, 18 Mayıs tarihinde 28 kişinin katılımıyla Zemi Vadisi’nde trekking esnasında gerçekleştirilecek. Vadinin belirli bir noktasında, 28 kişi 28 tepe üzerinde duracak ve her biri bir tepeyi otuzarak ya da ayakta işgal edecek. Ardından, aynı 28 kişi bir araya gelip 1 tepeyi işgal edecek. Söz konusu eylem, bir vandan pek çok tepeden oluşan bu peyzaja insani bir ölçek getirirken, öte yandan da insanlarcın nasıl yerleştğini, yaşadığını, hayat kurduğunu göstererek, bireylerin birbiriyle ve çevreyle kurduğu ilişkiyi görünür kılacak. *Kayboluş* (2015) adlı video projesi Kapadokya’nın Uçhisar Uçhisar Meydanı’ndan Zemi Vadisi’ne servisler 10:00’da hareket edecek.

tuf taşlarının zamanla yeraltı suları, yağmur ve karla oymulması ve çökmesi sonucunda meydana gelir. Söz konusu videoda doğada yürürken aniden ortadan kaybolan bir insan görürüz. Bu kişi peyzajın ortasında, hiçbir ses ya da büyük jest olmaksızın kaybolduğundan, onun kayboluşuna dair hiç bir fikrimiz yoktur. Son proje olan *Taşları Taşımak* ise Maider López’in Uçhisar’da gerçekleştirdiği, Kapadokya peyzajındaki sessiz ve neredeyse görünmez dönüşüme işaret eden performatif yürüyüşlerini belgeleyen bir yerleştirme. Kent ortamında gerçekleştirilen Sitüasyonist eylemlerin esinle López her yürüyüşe çıktığında yanına bir taş alıp onu bir yerden ötekine taşıır. Böllelikle taşların mimari, spekülasyon ya da sanat kaynaklı sürekli hareketine gönderme yapar – İtalya’da mermer, Kapadokya’da obsidyen veya diğer bölgelerdeki başka taşlar gibi.

Cevdet Erek

SÜSLEME-UÇHISAR, Ses yerleştirmesi, 2015

Cevdet Erek *Ses Süslemeleri* adlı ses yerleştirmesi serisini, “Kapadokya Çarpması” sergisi kapsamında, Uçhisar’ın melez mimarisine örnek teşkil eden bir bina kompleksinde gerçekleştirelecek yeni işiyle sürdürüyor. Kayadan oyma yaşam alanları ile taş mimari yapıların yan yana var olduğu söz konusu alanda, farklı tarihi ve doğal dokular iç içe geçiyor. Ses süslemelerini hayata geçirdiği her yerde, Cevdet öncelikle mekânın mimari, işlevsel ve tarihi / kültürel özelliklerini, ayrıca müziksel niteliklerini araştırıyor. Mekanları dinleyen, onları doğal ve mimari çevrelerinin ses peyzajıyla ilişkilendiren Cevdet söz konusu mekân, bölge ve ülkenin özelliklerinden ilham alan ve belirli bir ritim kalıbına oturan ses süslemeleri yaratıyor. Kapadokya bağlamında Cevdet ses süslemesine güvercin seslerini dâhil ediyor. Zira güvercinlerin ekonomik ve kültürel açıdan yaşamsal bir unsur olduğu Kapadokya’da, insanlar yüzlerce yıldır bu kuşlara besleyerek dışkılarını doğal gübre olarak kullanıyor. Dolayısıyla, vadilerde ve çok sayıda peri bacasında hâlâ binlerce güvercin yuvası deliği var. Bu kuşların sesleri ve kanat çırpışları, ortamdaki ses peyzajının önemli unsurlarını teşkil ediyor. Sanatçı buradaki güvercinleri ve onların yaşadığı çevreyi, İstanbul’daki evinin civarındaki güvercinler ve onların sesleriyle ilişkilendiriyor: Dünyanın pek çok yerinde, insanlar ve kuşlar günümüzün modern mağaralarında bir şekilde aynı habitata paylaşıyor ve günün farklı saatlerinde birbirlerinin “yaşam belirtileri”ne kulak kabartıyor. Cevdet’in güvercin seslerini içeren ritim ve kalıp temelli süslemesi, sergi alanının farklı noktalarına yerleştirilerek tüm mekâna yayılacak, mekânların akustik çeşitliliğini göz önüne sererken aynı zamanda ziyaretçilere işitsel bir mekân deneyimi sunacak.

Christoph Schäfer

DAĞDA YOLU KAPATAN BİR BULUT, Desen ve video yerleştirmesi, 2015

Kapadokya’da Bahar, 2013

Christoph Schäfer sergiye Kapadokya ziyaretlerinde oluşturduğu bir desen ve video yerleştirmesiyle katılıyor. Christoph bu coğrafyayı kendi gözleleriyle göçmeden önce, 2008 yılında başladığı ve *Şehir Fabrikamızdır** adı altında bir araya getirdiği, şehrin kurgusal tarihi üzerine bir dizi desenden oluşan kitabını Kapadokya’daki Uçhisar yerleşimiyle açmıştı. Kaya mimarisinin bedenselliği, yani şehrin stratejik planlama ile değil de insan bedenleri tarafından şekillendirilmiş olması Christoph’u etkileyen en önemli unsur olmuş. “Kapadokya Çarpması” için hazırladığı desen ve video yerleştirmesinde Christoph, kayalara oylulacak oluştuculuşu “mağara kenti” fiili bir şehir planlaması eleştirisi olarak okumayı öneriyor. “Anıtlar inşa etmek isteyen mimarın talihsizliği, bunların yerleşim olarak kullanılması fikrini ya anıta göre değerlendirmesi ya da tümden ihmal etmesidir. (...) Kentsel illüzyon devlete aittir. Bir devlet ütopyasıdır. Dağda, yolu kapatan bir buluttur.”** Bedene, toplumsal alanın yapısal bir unsuru olarak fiziksele yapılan bu vurgu Christoph’un bütün desenlerinde görülüyor. Sanatçı desenlerinde, materyalist peyzajlar üreten merkezi perspektiften uzak durarak, onu büken ve dönüştüren bir mekânsallık yaratıyor. Lefebvre’nin Heidegger’den ödünç aldığı “menschlicheWesen (olmak)” kavramından*** esinlenen Christoph desen ve video yerleştirmesiyle, “mağaralarda” havalı bir günlük yaşam kurgulayarak, içinde yaşayan “varlıkların” spekülatif tarihini yazıyor.

* *Şehir Fabrikamızdır*, Spector Books, Leipzig, 2010

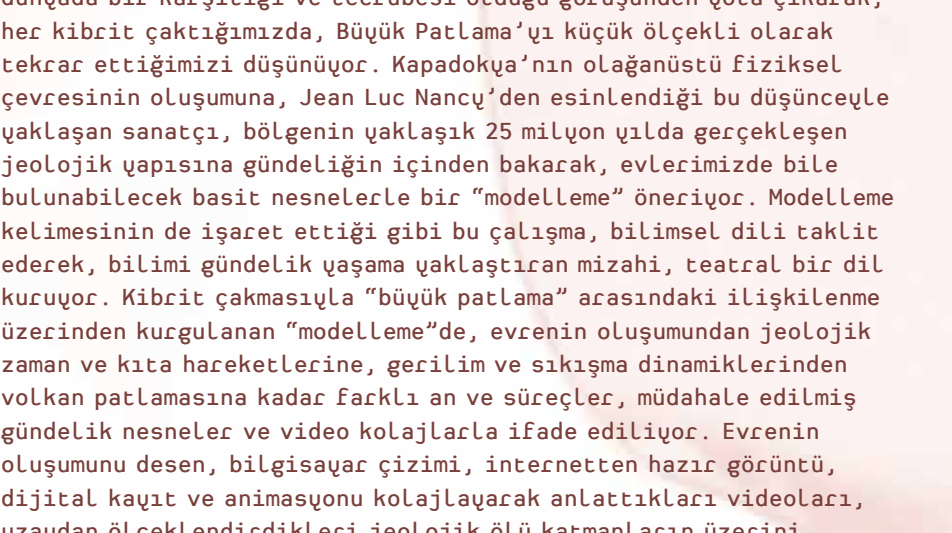
** *La Révolution Urbaine / Kentsel Devrim*, Henri Lefebvre, Paris, 1970; Türkçesi, Sel Yayınları, İstanbul, 2013

*** Heidegger Hölderlin’in unuttulan (veya yanlış anlaşılan) ‘İnsan şiirsel olarak yerleşir’ sözlerini yorumlayarak ‘yerleşme’ teciminin yeniden kullanımı önündeki engelleri kaldırmış oldu. Bu cümlelin anlamı, insanın doğa ve kendi doğasıyla, ‘var olmak’ ve kendi ‘varlıkları’ bağının, yaşamakta / yerleşmekte (wohnen) konumlandır, orada gerçekleştigi ve oradan okunduğuydu. ‘Yaşam alanı’ ve endüstriyel mekânın bu ‘şiirsel’ eleştirisi, nostalji, atalarcan kalma, sağcı bir bakış açısını yansıtıyıcı görünsü de, nihayetinde mekân sorunsalını tartışmaya açtı. İnsan hem inşa edip hem de yerleşmez; bir başka deyişle, aynı zamanda kendisinden daha fazla (veya az) bir şeye sahip olmadan, içinde yaşadığı yere sahip olamaz. Bu ‘kendisinden daha fazla-az’ ise onun imkânla ve havalı olanla ilişkisidir.” e.g.e

Murat Germen

MATRİS, Video yerleştirme, 2015

Murat Germen Kapadokya’ua yaptığı araştılcma gezisi boyunca çektiği ve dijital olarak müdahale ettiği fotoğrafları video projeksiyon ile sunduğu bir yerleştirmeyle izleyici ile paylaşıyor. Murat, Kapadokya’nın güncel sosyokültürel yapısı ve tarihini tepelerin ve peri bacalarının oymulmasıyla kayadan oluşturuilan yaşam alanları, kiliseler ve inziva mekânlarını üst dünya; insanlığın zulüm ve yağma tarihinin Anadolu’daki izlerini gösteren yer altı şehirlerini alt dünya; ve belki de modern yaşam tarzıyla daha fazla tahrip olmuş, güncel yaşamın devam ettiği yer yüzünü de orta dünya olarak katmanlandırıyor. Böllelikle, bu bölgenin jeolojik yapılanmasının mümkün kıldığı kaya mimarisi, geçmişi ve mekânın karmaşık güncel durumunu bir arada, aynı karede göçmemize olanak tanıyor. Tarıma dayalı bir yaşam biçiminden turizm ekonomisine geçiş süreci içinde olan Kapadokya’nın güncel yüzünü örnekleyen balonlu fotoğraflar, ya da adeta başka bir gezegenin yüzeyini andıran jeolojik ve topoğrafik yapısına abartılı vurgular yapan popülist görsellerin yarattığı yabancılaştırılmış Kapadokya imesini sorguya açıyor ve güncelliyor. *Matrix* Filminden yola çıkarak doğayla, güncel ekonomiye dayalı olarak inşa edilmiş dünya arasındaki karşıtlığı vurgulayan görsellikler üretmeyi amaçlayan sanatçı, “hızlı” turizm üzerinden çeşitli tüketim biçimlerine ağırlan bölgede, hem tarihsel ve jeolojik, hem de kültürel açılardan ortaya çıkan farklı yoğunlukları, kırılma ve görsel çatışmaları bir araya getirerek, bu coğrafyaya alternatif bir bakışın imkânlarını araştırıyor.

Murat Şahinler bu proje için bilgisayar bilimcisi Can Altıneller, sanat üretkütörü Engin Büke ve grafik ve video ağırlıklı çalışan Yakup Çetinkaya’ı ortak çalışmaya davet etti. Murat, evrende gerçekleşen her şeyin, uzaydaki bütün sonuçların yaşadığımız dünyada bir karşılığı ve tecrübesi olduğu görüşünden yola çıkarak, her kibrıt çıktığımızda, Büyük Patlama’yu küçük ölçekli olarak tekrar ettiğimizi düşünüyor. Kapadokya’nın olağanüstü fiziksel çevresinin oluşumuna, Jean Luc Nancy’den esinlendiği bu düşünceyle yaklaşan sanatçı, bölgenin yaklaşık 25 milyon yılda gerçekleşen jeolojik yapısına gündeliğin içinden bakarak, evlerimizde bile bulunabilecek basit nesnelerle bir “modelleme” öneriyor. Modelleme kelimesinin de işaret ettiği gibi bu çalışma, bilimsel dili taklit ederek, bilimi gündelik yaşama yaklaştıran mizahi, teatral bir dil kuruyor. Kibrıt çıkmasıyla “büyük patlama” arasındaki ilişkilenne üzerinden kurgulanan “modelleme”de, evrenin oluşumundan jeolojik zaman ve kıta hareketlerine, gerilim ve sıkışma dinamiklerinden volkan patlamasına kadar farklı an ve süreçler, müdahale edilmiş gündelik nesneler ve video kolajlarla ifade ediliyor. Evrenin oluşumunu desen, bilgisayar çizimi, internetten hazır görüntü, dijital kayıt ve animasyonu kolajlayarak anlattıkları videoları, uzaydan ölçeklendirdikleri jeolojik ölü katmanların üzerini örten, dünyadaki yaşamı mümkün kılan canlı toprak ve ince atmosfer tabakasını, Kapadokya vadilerinde gördüğümüz doğa kesitlerine indiriyor. Yerleştirme, “Kül Saati”, lava hareketleri ve “ev yapımı” volkan gibi deney, metafor ve canlandırılmaları içeriyor. Ayrıca, turizmin motoru, ünlü peri bacalarının da projede önemli bir rolü var, neydeyse bir “son söz” niteliğinde.

Hera Büyüktaşçıyan

VE HİÇ BİR ZAMAN HİÇ KİMSENİN, Yerleştirme, 2015

Hera Büyüktaşçıyan *Ve hiç bir zaman hiç kimsenin* yerleştirmesini 1923’teki mübadeleye kadar bir Rum kasabası olan Sinasos’taki (bugün Mustafa Paşa olarak anılıyor) Serafım Rizos’a ait konağın kitabesinden yola çıkarak oluşturdu. Kitabenin kapısında bulunduğu konak bugün yerinde yok. Sadece kapı ve kapının üzerindeki bu yazıt karşılıyor gelenleri: “İnsanoğlu: eğer dostsan hoş geldin, düşman ve kötü niyetliysen bu kapıdan uzak dur. Bugün benim, yarın başkasının ve hiçbir zaman hiç kimsenin, 1853”. Fiziksel mekân ve gerçekliğin geçiciliğini vurgulayan kitabenin yer aldığı konağın sahibi Serafım Rizos, mübadele döneminde Sinasos’un fotoğraflarının çekilmesine, terkedilecek vatanın kaydedilmesine ön ayak olan kişidir. Fotoğraflar 1924’te *Doğu’nun İncisi Sinasos* albümü olarak yayınlanıır. Sinasoslular, yerleşme ve “vatan” kavramlarını, etnik köken ve ulusal kimlik üzerinden tanımlayan mübadele siyaseti sonucunda kaybettikleri evlerini ve bir toprak parçası olarak “mübadele” edilen vatanlarını, bir anın içine sığdıran bu fotoğraflar ve hafızalarında yer etmiş anılarla birlikte beraberlerinde taşıyarak yaşamışlar. Hera’nın Eski Yunanca yazılmış bu kitabenin estampajını olarak oluşturduğu kitabe, sergi alanının giriş kapısının üstünde izleyicileri karşılıyor. Kapıyla aynı aksta bulunan konağın girişindeki oyma kaya mekânda sanatçı, bu kitabenin suretinden yola çıkarak oluşturduğu yerleştirmesiyle, izleri ve hafızaları silinmeye çalışılmış Anadolu halklarına vurgu yaparak aynı zamanda binlerce yıl farklı topluluklara ve uygarlıklara ev sahipliği yapmış olan Kapadokya’nın katmanlı tarihine, bugüne ve geleceğe de işaret ediyor.

Nilbar Güreş

YER, Heykel yerleştirme, 2015

Sapadö Güllü, 2014 (Galeriye Martin Jander’ın ve Ranga’nın izniyle)

1890’larda, Çarhacı Mustafa Efendi’nin iki Rum ustaya yaptırdığı konağın bir odasında yer alan yerleştirmesinde Nilbar Güreş, ev yaşamına ait nesnelerin ve ilişki biçimlerinin izini sürüyor. Araştırmasında karşılaştığı malzeme ve formları yapı bozumuna uğrattıyor, yeni ve eleştirel anlamlar yüklüyor. Bu sayede hem tarihsel olarak belirlenmiş kimlik rolleri ve bu rolleri tanımlayan toplumsal dizgeye çarpıcı imgelerle yeniden işaret ediyor, hem de özgüleştirici bir ters yüz etmenin imkânını gösteriyor. Yerleştirmesinde, Kapadokya’da sıklıkla karşılaşılan övgüler, danteller, işlemler, ev içi dekorasyonda kullanılan nesneler, seramikler, yerel kumaşlarla yaptığı heykellerinin yanında bir de hesap defteri yer alıyor. Kadın dayanışması ve kolektif üretim prensipleriyle bir araya gelmiş üreticilerin satış yaptığı bir hediyelik eşya dükkânında rastladığı hesap defteri, hangi üreticinin ne kadar ürünü hangi tarihte dükkâna teslim ettiği ve karşılığında aldığı ödemeyi en yalın haliyle gösteriyor. Defter, kadın dayanışmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmış bu dükkân sayesinde geçimlerini sağlayan kadınların genelde çeyiz hazırlamakla özdeşleştirilen el emeğini ekonomik bir değer olarak somutlaştırıyor. Ekonominin sonsuz kamacaklıklta soğuk hesap ve manipülasyonlarla tarifi edildiği günümüzde, bu hesap defteri, en temel ve hayati haliyle, yerel bir ekonomik örgütlenmenin işleyiş modelini görünür kılıyor.

John Körmeling & Charlemagne Palestine

PİSAGORCU FROGSICHORD, Özel tasarlanmış enstrüman ile yapılan performans ve video dökümantasyonu, 2011-2015

John Körmeling’in “Frogsichord” yapma fikri 1981 yılından beri var ama Martin Bezemer bu özel klavseni Körmeling için ancak 2011 yılında imal etmeyi başardı. Pisagor’un tele belirli bir uzunlukta olacak şekilde basılması esasına dayanan (bize göre do, re, mi) tek telli enstrümanı “monochord”undan esinlenen Frogsichord’da, fazladan bir klavye bulunuyor. Enstrümanda melodiler basma alanı ve ses şiddeti olmak üzere iki unsur tarafından oluşturuluyor. Üst klavye telin belli bir noktasına basmakla ilgiliken, alt klavye notanın belli bir volümde çıkmasını sağlıyor. Körmeling’in Charlemagne Palestine’dan Frogsichord’u çalmasını istemesi, Pisagorcú bakış açısının geleneksel klavsene getirdiği sıra dışı akort ve aralıklarcını araştırmak ve keşfetmek

zocunda kalan Charlemagne için kışkırtıcı bir meydan okuma olmuş. *Pisagorcú Frogsichord için Vibratio* adını taşıyan performans ilk kez 16 Nisan 2015’te, Z Files tarafından düzenlenen “Kunst en de Stadt” kapsamında Rotterdam Lantecn Venster’de gerçekleşti. Performans ikinci kez, “Kapadokya Çarpması” kapsamında Kapadokya’nın olağanüstü manzarasında gerçekleştirilecek. Pisagor bundan yüzlerce yıl önce yaşamış olsa da, Charlemagne’ın bu keşif çalışması sayesinde dinleyiciler “klavsen sesini” yeni bir boyutta, hem akustik hem de güçlendirilmiş olarak dinleme fırsatı bulacak.

Özge Önderoğlu Akkuyu

Emin Naci Akkuyu

KAPADOKYA FLORASI, Araştırma Projesi, 2009-2015

Özge Önderoğlu Akkuyu Nevşehir’e taşınmasıyla beraber “Kapadokya’nın görünmeyenleri” diye adlandırdığı bitkilerin fotoğraflarını çekmeye başlıyor. Bir yerleşme jesti olarak, görkemli jeolojik yapı ve çarpıcı kaya mimarisinin gerisinde kalan bitkilere yoğunlaşan Özge, böllelikle bugün Aksaray, Kayseri, Kırşehir, Nevşehir ve Niğde’yi kapsayan Kapadokya bölgesiyle kişisel olanı aşan bir ilişki kurmaya başlıyor. Fotoğrafını çektiği bitkilerin türleri, boyları, çiçeklenme zamanı, şifalı olup olmadığa, boyar bitki olarak kullanılıp kullanılmadığı gibi öğeleri dâhil ettiği araştırmasına Latince’den başlayarak Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, Japonca ve İspanyolca olmak üzere bitkilerin üedi dilde isimlerini de dâhil ediyor. Araştırmasının 2010’a kadar yaptığı ve 225 bitkiyi kapsayan bölümünü *Kapadokya Florası** adla katalog kitabında bir araya getiriyor. Emin Naci Akkuyu ise Japonca ve İngilizce rehberi olarak çalıştığı Kapadokya’da dil, tarih ve kültür araştırmaları yapıyor ve bu coğrafyayı özel ilgi alanı olan Japon estamlarından esinlenerek yaptığı desenleriyle kaydediyor. “Kapadokya Çarpması”nda Özge’nin bölgenin Florası ile ilgili araştırmasının bir bölümü, Emin Naci’nin gerçekleştirdiği peyzaj ve bitki desenleriyle birlikte izleyiciyle buluşacak. İkili Kapadokya’ya taşınmalarından bu yana bölgeyi tarihi, kültürel ve coğrafi olarak farklı açılardan araştırıyor ve araştırmalarının sonucu olan üretimlerini bölge insanıyla kitaplar, sergiler, panel ve konuşmalar ile paylaşıyor.

* *Kapadokya Florası*, Bahçıvanlar Basım Sanayi, Konya, 2011

